

SCRIPTORUL CARE NU SE TEME DE DIAVOL

Neîndoielnic, prozatorul Dan Perşa (*Vestitorul*, Editura Albatros, 1997) cunoaşte la perfecţie reţeta romanului postmodernist, căruia îi dă strălucire şi luxurianţă într-o sclipitoare carte de debut ce impresionează printr-o virtuozitate a scriiturii dusă până aproape de perfecţiune. Amestecând după o ingenuoasă şi în acelaşi timp riguroasă construcţie planurile spaţiale şi temporale, întemeindu-se adeseori pe jocul intersexualităţii şi neignorând aproape nimic din tehnica prozei de ultimă oră, **Vestitorul** e totuşi infinit mai mult decât cartea unui spirit alexandrin, cu o fantastică memorie de lectură şi cu inepuizabilă dispoziţie ludică, deoarece în romanul lui Dan Perşa converg, ca în focarul unei lentile, multe din semnele acelei boli ontologice care bântuie timpul nostru apocaliptic, iar actul scriptural dobândeşte aici ceva din demnitatea unui demers metafizic (chiar dacă perspectiva scriitorului e "antimetafizică" prin excelenţă), vizând rădăcinile adânci ale răului. Astfel încât putem recunoaşte cu uşurinţă, în spatele trombelor de miraje ce traversează, într-o infatigabilă succesiune, paginile romanului, perspectiva "nihilocentrică" din care se naşte modelul cosmologic al postmodernismului, în strânsă corelaţie cu o stare de criză, a realului, dar şi a textului însuşi, care tinde să dea naştere unor energii decreative şi maligne prin excelenţă, convertindu-se, fără doar şi poate, în *Antilogos*. Căci, dacă aşa cum sublinia Berdiaev, zorii modernităţii (începând cu Renaşterea) sunt marcaţi de trecerea de la modelul teocentric al Evului Mediu la un model antropocentric, care sfârşeşte printr-o inflaţie autarhică a umanului, nu e mai puţin adevărat că semnul distinctiv al modernităţii târzii şi al postmodernismului pare să fie translaţia de la perspectiva "hilocentrică" a secolului al XIX-lea (caracterizat, cel puţin în a doua jumătate a sa, de proliferarea filozofiilor pozitivistice şi de "dormnia cantităţii") la una accentuat "nihilocentrică" ce se defineşte printr-o întreagă simptomatologie a apocalipsului. Şi tocmai acest nihilocentrism, cu subiacente conotaţii thanatofile este tema fastidioaselor viziuni din filele **Vestitorului**, pigmentate de reveriile unui spirit barochizat, sensibil la poezia crepuscularului: "Ce e moartea? Ce spui despre omul care a murit? A trecut în nefiinţă sau a trecut în fiinţa autocuprinzătoare. Moartea e fiinţa şi nefiinţa, e taină, supraesenţă a toate, este şi nu este. Una, întocmai ca Dumnezeu. **Dumnezeu e moartea**" (subl. O.S.). Adulaţia nimicului e solidară cu entropizarea cuvântului, care devine instrumentul demonic al trecerii de la fiinţă la neant, al pulverizării şi atomizării realului, dar şi al atomizării textului, ce se reduce acum la o suită de miteme a căror succesiune e fragmentată de intersticii şi care nu se poate constitui într-o poveste, adevărată "maladie" a scripturării, disimulată în spatele unei aparente de epos, în concordanţă cu binecunoscuta tendinţă a demoniacului spre parazitism., parodie şi

impostură. "Învățătura s-a pierdut, viața noastră se scurge în neant. Nu mai suntem numic, doar întuneric, trăim fără țel, adică doar pare că trăim. Cărțile nu mai spun nimic, **doar ascund ceva** (subl. O.S.), sau nici măcar nu au ce ascunde". Acceptând ideea (de altfel perfect justificată de lecturile canonice ale **Apocalipsei**) că cei patru cai din viziunea Sfântului Ioan Teologul închipuie stări sau ipostaze ale cuvântului surprins în procesul său progresiv de degradare și entropizare, se poate neîndoielnic afirma că perspectiva nihilocentrică a postmodernismului stă sub semnul calului galben-vânat călărit de cel al cărui nume e Moartea, adică al cuvântului devenit Antilogos, sinonim al neantului, ghem de energii decreative prin excelență. Textuarea e, dintr-un asemenea unghi, o acțiune demonică, ce constă în producerea aparenței prin care spiritul malefic parazitează lumea creată de Dumnezeu, iar scriptorul împrumută identitatea demiurgului "rău", care produce clișeul "în negativ" al ordinii cosmice. Din acest moment actul scriptural capătă toate datele unei farse sinistre, desfășurate sub bagheta dirijorului luciferic, care în cartea lui Dan Perșa îmbracă identitatea colonelului Vârzaru, alter ego al diavolului, dar și proiecție a scriptorului în propriul său text. Căci o stranie complicitate pare să funcționeze între producătorul textului și sosia sa care regizează marele spectacol al prăbușirii, de aceea viziunile în registru terifiant au ceva din aerul factice (căutat factice!) al unui spectacol de marionete, iar cavalcada apocaliptică a colonelului Vârzaru din finalul romanului se desfășoară într-o atmosferă de veselie nebună, în strânsă corelație cu atitudinea față de demonic a postmodernismului. Fiindcă (și aici trebuie căutat unul din elementele care disociază modernismul târziu de postmodernism) mitologia acestuia exclude atitudinea polemică față de absurdul demoniac, căutând, dimpotrivă, o modalitate de adaptare (împinsă adesea până la complicitatea cu răul) la starea de criză a unei lumi devorate din interior de toxinele lucifericului. În contextul literaturii române de astăzi atitudinea față de absurd desparte imaginarul optzecist (și ne asumăm riscul unei asemenea afirmații chiar dacă știm că ea conține o doză însemnată de reduccionism) de perspectiva generației '90, care se particularizează prin tendința de a încerca să conviețuiască cu forțele răului, a căror autoputernicie face inutil orice gest de revoltă sau de evaziune. Ajungându-se astfel de la o filozofie a revoltei la una a resemnării, care presupune o anumită familiaritate cu demonicul. Pentru că scriptorul postmodernist nu mai are oroare de diavol, iar ravagiile lucifericului, ce devorează o lume marcată de "semnele vremurilor", sunt consemnate cu lipsa de frison a crainicului de la radio care spune ora exactă. Toată sau aproape toată simptomatologia acestui moment de "vertij" al literaturii regăsindu-se în admirabilul roman al lui Dan Perșa, autor ce ilustrează cu strălucire ipostaza scriptorului dezabuzat care și-a pierdut orice credință în dimensiunea soteriologică a actului scriptural. Iar peste cartea sa planează umbra tutelară a feciorului de preot din Râșinari, ivocat de altfel într-unul din capitolele romanului, ca pontif al nihilocentrismului postmodernist.